

Ο Μιχαήλ Μπακούνιν στέλνει ένα γράμμα στον Ελυζέ Ρεκλύ

Προφητικός Μιχαήλ Μπακούνιν: «Απομένει άλλη μία ελπίδα: ο παγκόσμιος πόλεμος. Αυτά τα γιγαντιαία στρατιωτικά κράτη πρέπει αργά ή γρήγορα να καταστρέψουν το ένα το άλλο. Αλλά τι προοπτική!»

15 Φεβρουαρίου 1875

Έχεις δίκιο, η επαναστατική παλίρροια τραβιέται και οπισθοχωρούμε σε εξελικτικές περιόδους – περιόδους κατά τις οποίες μόλις και μετά βίας αισθητές επαναστάσεις φυτρώνουν σταδιακά... Ο καιρός για επανάσταση έχει περάσει όχι μόνο εξαιτίας των καταστροφικών γεγονότων των οποίων εμείς υπήρξαμε τα θύματα (και για τα οποία είμαστε σε κάποιο βαθμό υπεύθυνοι), αλλά επειδή, με έντονη την απελπισία μου, έχω βρει και βρίσκω όλο και περισσότερο κάθε μέρα, ότι δεν υπάρχει απολύτως καμία επαναστατική σκέψη, ελπίδα, ή πάθος ανάμεσα στις μάζες· και όταν αυτές οι ιδιότητες λείπουν, ακόμη και οι πιο ηρωικές προσπάθειες είναι καταδικασμένες να αποτύχουν και τίποτα δεν μπορεί να επιτευχθεί.

Θαυμάζω την γενναία επιμονή της Jura μας και των Βέλγων συντρόφων, αυτοί οι «Τελευταίοι των Μοϊκανών» της Διεθνούς, οι οποίοι παρόλα τα εμπόδια και εν μέσω γενικής απάθειας, πεισματικά έθεσαν τους εαυτούς τους ενάντια στο ρεύμα των γεγονότων και συνεχίζουν να ενεργούν όπως έκαναν πριν τις καταστροφές, όταν το κίνημα μεγάλωνε και ακόμη και οι ελάχιστες προσπάθειες έφεραν αποτελέσματα.

Η δουλειά τους είναι ακόμη πιο αξιόπαινη στο ότι δεν θα δουν τους καρπούς των θυσιών τους· αλλά μπορούν να είναι βέβαιοι ότι η δουλειά τους δεν θα πάει χαμένη. Τίποτε σε αυτόν τον κόσμο δεν πάει χαμένο· λίγες σταγόνες νερού σχηματίζουν τον ωκεανό.

Όσο για τον εαυτό μου, αγαπητέ μου φίλε, είμαι πολύ γέρος, πολύ άρρωστος, και να το ομολογήσω; – πολύ απογοητευμένος, για να συμμετάσχω σε αυτήν τη δουλειά. Σίγουρα έχω συνταξιοδοτηθεί από τον αγώνα και θα περάσω το υπόλοιπο της ζωής μου σε έντονη πνευματική δραστηριότητα που ελπίζω να αποδειχθεί χρήσιμη.

Ένα πάθος που με έχει απορροφήσει τώρα είναι μια ακόρεστη περιέργεια· αναγνωρίζοντας ότι το κακό έχει θριαμβεύσει και ότι δεν μπορώ να το εμποδίσω, είμαι αποφασισμένος να μελετήσω την ανάπτυξή του όσο το δυνατόν αντικειμενικότερα...

Κακόμοιρη ανθρωπότητα! Είναι προφανές ότι μπορεί να απαλλαγεί από αυτόν το βόθρο μόνο μέσω μιας τεράστιας κοινωνικής επανάστασης. Αλλά πώς μπορεί αυτή η επανάσταση να προκύψει; Ποτέ η διεθνής αντίδραση στην Ευρώπη δεν ήταν τόσο φοβερά οργανωμένη ενάντια σε κάθε κίνημα του λαού. Η καταστολή έχει γίνει μια νέα επιστήμη που διδάσκεται συστηματικά στις στρατιωτικές σχολές όλων των χωρών. Και για να γκρεμίσουμε αυτό το σχεδόν απόρθητο φρούριο έχουμε μόνο τις αποδιοργανωμένες μάζες. Αλλά πώς να τις οργανώσουμε, όταν δεν νοιάζονται αυτές καν για τη δικιά τους μοίρα να γνωρίσουν ή να θέσουν σε εφαρμογή τα μόνα μέτρα που μπορεί να τις σώσουν; Απομένει η προπαγάνδα· αν και αναμφίβολα κάποιας αξίας, μπορεί να έχει πολύ μικρή επίδραση [υπό τις παρούσες συνθήκες] και αν δεν υπήρχαν άλλα μέσα χειραφέτησης, η ανθρωπότητα θα σάπιζε δέκα φορές παραπάνω προτού μπορούσε να σωθεί.

Απομένει άλλη μία ελπίδα: ο παγκόσμιος πόλεμος. Αυτά τα γιγαντιαία στρατιωτικά κράτη πρέπει αργά ή γρήγορα να καταστρέψουν το ένα το άλλο. Αλλά τι προοπτική!

Μετάφραση: Αιχμή